

Nes(u)puse

Irina Anghel

Iulia Biro

Gabriel Bota

Doina Gecse-Borgovan

Emilia Faur

Ana Herța

Evelin Márton

Corina Ozon

Luminița Rusu

Laura Stanciu

Bianca Tămaș

Emilia Toma

Cristina Țane

Julia Vallasek

Mihaela Vancea

Descrierea CIP este disponibilă pe site-ul Bibliotecii Naționale a României.
ISBN 978-630-6635-51-1

© Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate.
Această carte nu poate fi reprodusă parțial sau total,
prin fotocopiere, înregistrare sau prin orice alt mijloc,
fără permisiunea în scris a Editurii pentru Artă și Literatură.

Nes(u)puse

Copyright © Irina Anghel, Iulia Biro, Gabriel Bota, Doina Gecse-Borgovan,
Emilia Faur, Ana Herța, Evelin Márton, Corina Ozon, Luminița Rusu, Laura
Stanciu, Bianca Tămaș, Emilia Toma, Cristina Țane, Julia Vallasek, Mihaela
Vancea, 2025

Toate drepturile rezervate

Editor: Violeta Borzea

Redactare: Laura Stanciu, Cristina Teodorescu

Tehnoredactare: Liviu Rusu

Copertă: Loredana Dumitru

EDITURA PENTRU ARTĂ ȘI LITERATURĂ
București, 2025

Cuprins

<i>Notă asupra ediției</i>	5
Doar Mariana știa (<i>Irina Anghel</i>)	7
Reparații (<i>Iulia Biro</i>).....	26
Banca de la capătul după-amiezii (<i>Gabriel Bota</i>)	32
Nimic de pierdut (<i>Emilia Faur</i>)	41
Secrete de familie (<i>Doina Gecse-Borgovan</i>).....	51
Datul după lume (<i>Ana Herța</i>).....	67
Nucul Irmei (<i>Evelin Márton</i>)	72
Scurt jurnal al unor zile invizibile (<i>Corina Ozon</i>).....	76
O cafea fără cofeină (<i>Luminița Rusu</i>).....	80
O insulă la capătul drumului (<i>Luminița Rusu</i>).....	89
La mama dracului (<i>Laura Stanciu</i>).....	95
Haine mov pentru înmormântări negre (<i>Bianca Tămaș</i>). 98	
Țigări și regrete (<i>Bianca Tămaș</i>)	106
Iubindu-l pe Alport (<i>Emilia Toma</i>)	113
N-are cum (<i>Emilia Toma</i>)	124
Gleznele Irinei (<i>Cristina Țane</i>)	131
Sfânta Ana (<i>Júlia Vallasek</i>)	137
Betina (<i>Mihaela Vancea</i>)	142

despre ce nu spun femeile. Cu proze inspirate de femei care au spus lucruri nerostite până atunci, nu ca să își plângă de milă, ci doar pentru a arăta cât de puternice au fost sau au devenit.

Nu ne-am dorit texte melodramatice. Am vrut ca prozele din acest volum să fie despre femeile care inspiră, care te ajută să vezi viața altfel, indiferent dacă personajul principal este pozitiv sau negativ, dacă e vorba despre o personalitate care a schimbat istoria sau despre vânzătoarea de la magazinul din colț. Sunt povești triste sau joviale, dar care transmit ideea de putere feminină.

Femeile și-au impus dintotdeauna o anumită autocenzură, păstrând pentru ele gânduri, sentimente, îndoieli, pentru a menține un echilibru în viața tuturor, mai puțin în a lor. Ce ar fi însă dacă într-o zi, cititorule, aceste gânduri nerostite ți-ar fi prezentate fără menajamente? Ai fi uimit sau surprins de aspecte la care nu te-ai gândit sau te-ai simți un pic mai bine aflând că și altele/alții simt ca tine? Nu știm ce va schimba în sufletul tău, cititorule, lectura textelor următoare, dar te invităm călduros să afli!

*Coordonatoarele antologiei,
Luminița Rusu și Bianca Tămaș*

Doar Mariana știa

Irina Anghel

Toată lumea îl știa pe bărbatul ăsta cu părul negru, lung, dat pe spate de un vânt blând și hotărât, luând forma unei litere care nu există, și cu privirea spre orice, numai nu spre prezent, drept Mihai Eminescu, doar Mariana știa că e, de fapt, stră-stră-stră...- străbunicul ei. De pe mamă. Câți de stră, asta nu mai știa. Era cea mai mare conspirație și nici măcar soțul ei, care credea că americanii au înscenat toată povestea cu primul om ajuns pe lună, n-ar fi fost în stare să o înțeleagă. Adevăru-i că poate nici ea nu s-ar fi priceput să-i explice.

Totul a început cu o carte cu coperte bleu, cartonate. „Eminescu Poesii“ scria pe ea cu litere de argint. Ar fi trebuit să bănuiască ceva suspect acolo, chiar și numai după greșeala de scriere din titlu. Era ea cartea veche și Mariana, nouă, iar oamenii scriau poate altfel pe atunci. Și totuși... „Poesii“? Pe prima pagină, portretul lui Mihai Eminescu, pe care-l cunoaștem cu toții, așa că n-are rost să irosim cuvinte prețioase pe descrierea lui. Sub portret, cu cerneală neagră și litere ascuțite ca niște crengi înflorite, înclinate cu

sfială, „Pustianu Dimitrie“. „Cine e Pustianu Dimitrie?“ a întrebat-o pe mama ei mică, cu ochi albaştri și mai mici și cu părul atât de negru, încât părea violet, care o iubea mult și care-i prăjea un ou fredonând Dan Spătaru. „Stră-stră... străbunicul-meu-adică-și-al-tău-un-mare-povestitor-când-eram-mică-ca-tine-e-aproape-gata-masa-cheamă-l-și-pe-taică-tu-spală-te-pe-mâini-pușca-calului-Mariana-mai-întreabă-l-și-pe-taică-tu-am-scăpat-oul-din-paletă-pe-mânerul-de-la-tigaie-e-semn-de-ghinion-ptiu-ptiu-ptiu-piei-ghinionule“, i-a răspuns mama, care nu înjura niciodată și care avea impresia că *pușca calului* se referă la un cal pistolar misterios. Și uite chiar aici, cât Mariana încerca să-și imagineze dacă acest cal ar fi lipișan sau mustang, în timp ce alerga prin casă după tatăl ei blond, cu ochi căprui mari, a uitat câți de *stră*, dar erau cu siguranță îndeajuns de mulți, încât să se potrivească cu anul publicării cărții pe care Mariana a pierdut-o mai apoi și pe care atunci, de uimire, a închis-o atât de tare, că a crezut că și-a rupt degetul arătător rămas pe prima pagină. Avea șapte ani.

Apoi mama cu părul atât de negru, încât părea violet, a murit. „A făcut infart“, i-a spus tatăl blond. „Se zice infarct“, l-a corectat Mariana, blondă și ea, dar cu ochi albaştri mici, „e aproape gata masa, spală-te pe mâini“. Avea tot șapte ani.

Și-a petrecut școala primară și gimnaziul luând note de 10, jucând prinsa, învățând *Luceafărul* pe de rost, plângând la *O, mamă...*, pe care nu se putea opri din a o citi (la versul „Se bat încet din ramuri, îngână glasul tău.../mereu se vor tot bate, tu vei dormi mereu“ începea să sughițe) și încurcându-se la „Tatăl nostru“ (mereu uita ce urmează după „precum și noi iertăm greșiților noștri“). La examene, limba

ii era atât de ascuțită, încât simțea că poate scrie cu ea dacă i se strica stiloul, efectul orelor de limba română în care și-a mușcat-o aproape neîntrerupt, simțindu-se ca Anastasia a Romanovilor, nevoită să-și ascundă aripile aurite sub o mantie ponosită, de ochii colegilor, ai învățătorului și apoi ai profesoarei sâsâite, care spunea *poesii* în loc de *poezii*. În realitatea lor contrafăcută, adevărul Marianeii putea fi văzut ca semn de imaginație prea bogată, de nebunie sau, în cel mai rău caz, de țărână de aruncat peste nota la purtare.

O singură dată încercase să-și dezvăluie identitatea în fața domnului învățător. Citeau *Somnoroase păsărele* și Mariana a răspuns „străbunicul meu“ la întrebarea *Cine a scris poezia?* Asta i-a câștigat un bilet la cabinetul directoarei, unde a aflat care a fost greșeala ei. S-a pripit. A vorbit prea repede după moartea mamei ei și de asta nu a luat-o nimeni în serios.

A mai încercat o dată, de data asta în clasa a V-a. Trecuseră aproape cinci ani de când nu mai era mama ei și răbdarea Marianeii dădea în foc. Așa că atunci când profesoara de română, sâsâită, care-i era și dirigintă, femeie de data asta, deci poate mai deschisă la minte, a spus:

— Copii, știți că Mihai Eminescu este, de fapt, un pseudonim?

Mariana a simțit că-i ia foc inima.

Și când a întrebat:

— Știe cineva care era numele lui adevărat?

Mariana atât aștepta.

— Eu, eu știu, doamna dirigintă!

— Spune, Grigorescu.

— Pustianu Dimitrie, stră-stră-stră-străbunicul meu!

— Afară, 2!

Trebuia deci să mai aștepte momentul potrivit și până la urmă avea tot timpul din lume în fața ei. Tot timpul din lume, și puterea pe care i-o dădea stră-stră-...-străbunicul ei care o veghea înrămat de pe peretele tuturor încăperilor în care pășea, la loc de cinste între Ion Creangă, I.L. Caragiale, Vasile Alecsandri, George Enescu, Al.I. Cuza și Ștefan cel Mare. Oare strănepoții lor pe unde erau siliți să se ascundă?

Mariana a crezut că, la fel ca multe alte dileme, și asta își va găsi rezolvarea odată cu admiterea la liceu, unde l-a găsit și pe Marin. Când s-au întâlnit în prima excursie din clasa a IX-a și au început să vorbească despre cum niciunul nu ar fi vrut să fie la Mate-Info (Mariana la Filo, Marin la Științe), dar au ajuns acolo din cauza taților lor, atunci fiecare a știut că a dat peste cineva cu adevărat special.

Mariana mai crezuse asta cu câțiva ani în urmă, în clasa a V-a. O chema Andra, era mai înaltă și mai bine făcută decât toți băieții și purta mereu părul în coc, ca o balerină din *Lacul lebedelor*. Andra a fost prima cea mai bună prietenă a Marianeii. S-au împrietenit într-o pauză mare, când celelalte fete de la ele din clasă făcuseră roată în jurul Andrei și-și strigau, pe rând, din ce în ce mai tare, ca un ceas cu cuc stricat: „Fă!” Andra plângea pentru că tatăl ei, mare actor, chiar mai mare decât bunicul ei, al cărui portret în costum de arlechin, pictat de un artist ceva mai puțin cunoscut decât „Mihai Eminescu”, ocupa întregul perete din holul casei, îi dăduse o palmă peste obraz când îl strigase într-o seară „Fă!”, având convingerea că e un termen de afecțiune. Mariana, care de la episodul cu pseudonimul lui „Mihai Eminescu” nu mai avea nicio prietenă, s-a strecurat, cât era ea de mică, pe sub brațele Izabelei și Mariei, a luat-o pe Andra de mână, a ridicat nasul și a declarat: „Fă

se spune la făină, nu la fată gospodină”. Fetele au tăcut și s-au uitat una la alta. Andra tremura, dar nu mai plângea. Mariana tremura și ea. Cornelia, a doua cea mai înaltă fată după Andra, și ea mai înaltă decât toți băieții, a făcut ochii mari și a strigat triumfătoare: „Fa!” „Fa! Fa! Fa! Fa! Fa! Fa!”, imediat și restul. Mariana a mijit ochii și a strivit un zâmbet între buze. „Fa! Fa! Fa! Fa! Fa! Fa! Fa! Fa! Fa! Fa!” Voia încă o secundă doar pentru ea, în care să le admire prostia. Când nasul Corneliei a început să fornăie, Mariana a spus: „Fa e notă muzicală, nu v-a dus mama la școală?” După care a zâmbit cu un zâmbet mai mare decât al tuturor băieților, mai mare și decât al Andrei, pe care a luat-o de mână și au alergat izbindu-se în palmele strânse ale Antoniei și Crinei ca la „Țară, țară, vrem ostași”, palme pe care le-au dezlegat. Nu s-au oprit până nu au ajuns împreună în aceeași bancă. Au trebuit s-o convingă pe doamna dirigintă să le lase să fie colege de bancă, ceea ce nu a fost ușor, având în vedere că Mariana era copil-problemă în ochii ei. A intervenit tatăl Andrei și s-a rezolvat situația.

Într-o după-amiază, îndreptându-se de la școală spre casă, unde mama ei, o fostă mare balerină, despre care mama Marianeii, la rândul ei o mare contabilă, îi povestise cândva fetei, care însă nu-și mai aducea aminte, le aștepta cu prăjitură Albă-ca-zăpada și socată, Andra s-a oprit și s-a așezat pe o bancă în fața unei biserici. Și-a înclinat gâtul în dreapta de trei ori, ca la încălzire, la orele de sport. Mariana s-a așezat acolo unde i-a indicat gâtul Andrei, temându-se că prietena ei voia să o ducă la spovedit. Și mamei ei îi era frică de spovedit. Altfel de ce, de fiecare dată înainte să meargă la duhovnicul ei, își strecura capul prin ușa camerei Marianeii și-i spunea, în cea mai mare taină: „Iartă-mă”? Și

Mariana îi răspundea solemn, dând din cap: „Iartă-mă...”

Andra a privit-o serioasă.

— Hai să spunem fiecare un secret!

— De ce? a întrebat Mariana.

— Asta fac prietenele. Își spun secrete.

— De ce?

Aici, Andra n-a știut ce să mai zică. Mariana i-a sărit în ajutor.

— Ca să nu le mai fie frică de spovedit?

Andra a dat din cap zâmbind, fericită că apăruse o explicație pentru această replică pe care o auzise la teatru cu o seară înainte.

— Tu prima, a spus Mariana.

Mai avea nevoie de câteva momente să se gândească dacă, oare, se poate, cine știe, de ce nu, totuși...

— Eu prima, a repetat Andra privind în gol.

A simțit că începe să tremure. Și-a dat seama că nu are niciun secret.

— Să vedem, a continuat prinzând curaj. A simțit un secret făcându-și apariția timid în cerul-gurii. Așa! Nu știu când se scrie „fi” cu doi „i”. Știu când se scrie cu trei, dar nu știu când se scrie cu doi... Să nu mai spui nimănu!

Mariana, uitându-se melancolică spre turla bisericii, a răspuns:

— Să nu mai spui nimănu! Nici eu nu știu...

— Mariana! a zgâlțâit-o Andra de braț. Asta nu e secret, e o minciună. Ești cea mai bună la gramatică.

— La gramatică.

— Vezi?

— Eu nu mint niciodată, a spus Mariana privind-o spăsită.

Spera că Andra înțelegea și ce nu zicea.

Niciodată, a repetat și și-a tras nasul.

— Niciodată? a întrebat cu ochi mari Andra. Nici atunci, la română, cu străbunicul?

— Nici atunci! a răspuns exasperată Mariana. Niciodată!

Și chiar nu știa. Când au ajuns la Andra acasă, l-au rugat pe tatăl ei să le învețe când se scrie „fi” cu doi „i”. Abia apoi au mâncat Albă-ca-zăpada, au băut socată și s-au jucat de-a talentele. Andra a făcut o tumbă de gimnastă și Mariana a cântat *Eu sunt motanul Dănilă*. Și-au dat una alteia un 6 cu indulgență și s-au bucurat că era notă de trecere. Mariana a stat toată noaptea trează, făcând exerciții pe sub plapumă cu „fi” cu unul sau doi „i”.

Într-o zi, pe la finalul clasei a VI-a, doamna profesoară de română a intrat în clasă și nici n-a apucat să așeze catalogul pe birou, că a și spus: „Scoateți o foaie de hârtie”. Mai avea câteva note de pus și s-a gândit că un extemporal-surpriză cu un singur subiect ar fi un mod eficient, dar și generos, de a rezolva problema. „Scrieți o compunere de o pagină despre o întâmplare petrecută cu mama voastră în ultima săptămână.”

Purta un taior de culoarea piersicii. „Interesant, de obicei se îmbracă într-o fustă galben-pai și cămașă atunci când ne dă extemporale-surpriză”, și-a zis atunci Mariana ridicând din sprâncene și privind-o pe Andra, care-și alinia stiloul, creionul, radierea și rigla de-o parte și de alta a unei file din caiet. Andra mereu își linia ușor foaia goală, pentru a fi sigură că scrie drept, chiar și la testele la matematică. După ce termina de scris, sufla cu răbdare peste cerneală timp de cinci minute și abia apoi ștergea cu grijă liniile ajutoare. Mariana a privit-o cu admirație. Încercase și ea trucul acesta

de câteva ori, dar niciodată nu reușise să-și lase îndeajuns de mult timp la finalul orei pentru a șterge liniile, așa că fusese depunctată pentru „mizerie“.

Mariana avea destul de multe note, dar nu erau toate bune. Extemporalul ăsta era important. S-a foit pe scaun. Cum să-i spună profesoarei că nu găsește nicio întâmplare cu mama ei, din ultima săptămână, pe care să o povestească? Își dădea și ea seama că subiectul fusese compus tocmai ca un cadou de final de an pentru elevi și nu voia s-o supere pe dirigintă, mai ales că avea deja reputația de copil-problemă. Andra deja terminase de liniat și începuse să scrie. Uitându-se în jur, a observat că toți colegii ei scriau cu un zel nemaivăzut, inclusiv fetele „Fa“, care, de obicei, șușoteau în primele minute. Ca să invite inspirația, și-a scris numele în colțul din stânga și data în colțul din dreapta. Putea să inventeze ceva. O ieșire cu mama ei în parc sau o dimineață de sâmbătă, în care ea citea la masa din bucătărie în timp ce mama ei ștergea aragazul de cafeaua explodată din ibric. Dacă ar fi fost apoi demascată? De asta nu mințea. Nu din onoare, ci din frică. Diriginta s-a ridicat de la catedră și a desenat pe tablă un cerc mare, împărțit în patru, hașurând chenarul din dreapta sus. Trecuse deja un sfert de oră. Andra pusese un titlu și umpluse jumătate de pagină. Își ținea foaia ascunsă cu cotul și Mariana nu putea distinge nici măcar un cuvânt. Tare urât mai scria Andra. „Grigorescu! Nu scrii!“ Învățătoarea a privit-o amenințător pe sub ochelari. Mariana a făcut ochii mari, apoi și-a lăsat capul în jos și și-a înfipt penița în foaia de hârtie. Nici nu și-a dat seama când cercul de pe tablă a devenit lună plină. „Jos stilourile!“ Mariana a pus punct. Andra a șters ultima linie trasată cu creionul. S-au aliniat în spatele colegilor la catedră, Mari-

ana în spatele fetelor „Fa“, care stăteau în spatele băieților fotbaliști încă transpirați de la jocul din pauză, Andra, în spatele Marianei, care a zâmbit triumfătoare, ca ieșită din vis, când și-a așezat lucrarea peste cele ale colegilor, iar profesoara de română i-a zâmbit înapoi. A așteptat-o apoi pe Andra în bancă, epuizată. A tras adânc aer în piept, parcă nevenindu-i să creadă că reușise. Umpluse foaia. Andra, rămasă ultima să predea lucrarea, își ținea încă foaia strânsă în mână și se uita fix, tăcută, la catedră. A părut că ia compunerea Marianei și o duce în fața ochilor într-un moment de neatendență al profesoarei. După ce și-a înmănat, în sfârșit, lucrarea, Andra a plecat din clasă. A ajuns după profesorul de biologie la următoarea oră. S-a așezat în bancă și a șoptit: „Mi-ai plagiat... viața. Plagiatoareo“. Andra nici nu s-a uitat la Mariana, dar Mariana știa că Andra avea ochii roșii.

Scriseseră amândouă despre aceeași seară în care s-au jucat de-a talentele la Andra în sugraferie, singura seară când li s-a alăturat și mama Andrei. Mariana a recitat *Luceafărul*, Andra a cântat la pian și mama Andrei a făcut piruete pe poante. Când a corectat lucrările, profesoara de română nu și-a dat seama de acest fapt. Andra a scris despre cum ea și mama ei au făcut un recital de dans și muzică pentru prima dată în viață, o dorință pentru care Andra se rugase în fiecare seară de nici ea nu mai știa când. Mariana a scris despre cum a reușit să recite *Luceafărul* fără să greșească, deși îi sărea inima din piept, vizualizând cuvintele poeziei, și mama, impresionată, a început să danseze îmbrăcată cu o fustă albă din voal. Asta e tot ce a reușit Mariana să scoată de la Andra, care nu mai vorbea cu ea și deja se mutase în bancă cu una dintre fetele „Fa“, după o serie de mutări orchestrate de acestea, care au catapultat-o pe Mariana în